

Zkušenosti ČIŽP s nakládáním s odpady obsahující azbest

Hotel Olympik, Praha

25.11.2020

Úvod

Pod pojmem azbest se rozumí vláknité silikáty, kterými jsou:

- Aktinolit CAS č. 77536-66-4
- Amosit CAS č. 12172-73-5
- Antofylit CAS č. 77536-67-5
- Chrysolit CAS č. 12001-29-5
- Krokydolit CAS č. 12001-28-4
- Tremolit CAS č. 77536-68-6

Tyto vláknité materiály se využívaly především při výrobě stavebních materiálů jako např. střešní krytiny (šablony Eternit, vlnitá krytina) a doplňků střešních prvků (hřebenáče, tvarovky aj.), při výrobě izolačních a termoizolačních desek, při výrobě asfaltových desek a asfaltových pásů (např. Bitagit) a dále při výrobě interiérových a exteriérových velkoplošných desek (např. Lignát). Výroba těchto stavebních materiálů byla postupně u různých výrobců ukončena v průběhu let 1995 až 2000.

Při rekonstrukci staveb nebo při jejich úplné či částečné demolici musí být dodržována opatření k ochraně nejen zaměstnanců provádějících tyto práce, ale i ostatních obyvatel.

Jedná se zejména o:

1. zabránění uvolňování azbestových vláken a prachu volně do ovzduší (volba technologie) a materiály obsahující azbest, pokud je to možné, musí být odstraněny ještě před prováděním prací
2. S odpadem obsahujícím azbest se musí nakládat jako s nebezpečným odpadem tj. odstranění v neprodyšně utěsněných obalech na příslušné skládce

Úvod

3. Prostor v němž se provádí odstraňování staveb či jejich částí musí být vymezen kontrolovaným pásmem (uzavřené KP a otevřené KP), v němž pracovníci musí být vybaveni ochrannými pomůckami (zejména dýchacího ústrojí).
4. Bourací práce či všeobecně práce s azbestem - vypracování projektové dokumentace a provedení průzkumu, povinnost podat oznámení prací s azbestem.
5. Odstranění azbestu na příslušných skládkách u oprávněných osob (označené sektory, okamžité překrytí, zákaz manipulace s odpadem).

Ministerstvo životního prostředí ČR vydalo v roce 2018 „*Metodický návod pro řízení vzniku odpadů s obsahem azbestu při provádění a odstraňování staveb a pro nakládání s nimi*“, jako doporučení pro přípravu a provádění prací při demolici či rekonstrukci staveb či jejich částí ve vztahu ke stavebním materiálům s obsahem azbestu. Cílem tohoto návodu bylo popsat postupy stavebních a demoličních prací, které povedou k minimalizaci zdravotních rizik při nakládání se stavebními materiály, které obsahují azbest a následně se stavebními a demoličními odpady s obsahem azbestu.

V tomto metodickém návodu jsou také upřesněny zákonné kompetence orgánů veřejné správy v rámci provádění uvedených prací a jejich případné kontroly podle jednotlivých speciálních zákonů.

Těmito orgány jsou : místně příslušné stavební úřady; orgány ochrany veřejného zdraví – krajské hygienické stanice popřípadě Hygienické stanice hlavního města Prahy; Česká inspekce životního prostředí a Obecní úřad obce s rozšířenou působností (podle zákona o odpadech) a Obecní živnostenské úřady.

Zákonné kompetence ČIŽP

- **Kompetence ČIŽP v problematice azbestu se týkají nakládání s odpady s obsahem azbestu v konečné fázi nakládání tj. v rámci jejich odstranění.**
- Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech, Díl 6 Odpady z azbestu, § 35 stanoví následující povinnosti původcům těchto odpadů:
- (1) Původce odpadů obsahujících azbest a oprávněná osoba, která nakládá s odpady obsahujícími azbest, jsou povinni zajistit, aby při tomto nakládání nebyla z odpadů do ovzduší uvolňována azbestová vlákna nebo azbestový prach a aby nedošlo k rozlití kapalin obsahujících azbestová vlákna.
- (2) Odpady obsahující azbestová vlákna nebo azbestový prach lze ukládat pouze na skládky k tomu určené. Odpady musí být upraveny, zabaleny, případně po uložení na skládku **okamžitě zakryty**. Provozovatel skládky je povinen zajistit, aby se částice azbestu nemohly uvolňovat do ovzduší.
- (3) Ministerstvo stanoví prováděcím právním předpisem požadavky na ukládání odpadů z azbestu na skládky.

Zákonné kompetence ČIŽP

- **Prováděcí předpis MŽP - Vyhláška č. 294/2005 Sb. o podmínkách ukládání odpadů na skládky**
- v § 7 vyhlášky jsou stanoveny následující technické požadavky na ukládání odpadů z azbestu na skládky:
- (1) Odpady z azbestu mohou být ukládány pouze na skládkách kategorie S-OO a S-NO při splnění následujících požadavků:
 - a) budou dodrženy obecné požadavky ukládání odpadů na skládky dle jejich technického zabezpečení a požadavky zvláštních právních předpisů
 - b) odpad přijímaný na skládku skupiny S-OO do vyhrazených sektorů nesmí obsahovat jiné nebezpečné látky než azbest, jehož vlákna jsou vázána pojivem, nebo odpad z azbestu zabalený v utěsněných obalech
 - c) plocha pro ukládání odpadů musí **být denně před jejím hutněním překryta** vhodným materiálem, a pokud odpad není zabalený, musí být pravidelně zkrápěna,
 - d) na skládce se nesmí provádět žádné vrtné, výkopové a jiné práce, které by mohly vést k uvolnění vláken azbestu,
 - e) musí být přijata vhodná opatření, aby se zabránilo jakémukoliv kontaktu lidí s odpadem obsahujícím azbest po dobu provozu i po uzavření skládky.
- (2) **Na provozovatele skládky, na kterou je ukládán odpad z azbestu**, se vztahují dále také podmínky stanovené zákonem o ochraně veřejného zdraví
- (3) **Dokumentace s plánkem umístění odpadu z azbestu na skládce** je součástí evidence uložených odpadů, archivované po celou dobu provozu skládky a následné péče o skládku (30 let)

Příklady z praxe ČIŽP

- **Česká inspekce životního prostředí (ČIŽP) jako kontrolní orgán dozoruje nakládání s odpady s obsahem azbestu zejména při jejich koncových činnostech tj. v rámci jejich odstranění u oprávněných osob – provozovatelů skládek odpadů.**
- **Příklady nesprávného nakládání s odpadem s obsahem azbestu :**
 1. **V roce 2018 byla OI Liberec v rámci integrované kontroly provedena kontrola na skládce v Osečné –Družcov provozovatele společnosti PURUM s.r.o. , Mníšek pod Brdy.**

Dle provozního řádu je na skládce vyčleněn sektor pro ukládání odpadů s obsahem azbestu.

Při kontrole byly zjištěny jednak volně ložené odpady, a dále, v místě uložení odpadů obsahujících azbest bylo zaznamenáno, zřejmě po úpravě povrchu místa bagrem, rozhrnutí odpadů a nezajištění těchto odpadů okamžitým překryvem (otevřená nepřekrytá hrana).

Chybnou manipulací s odpadem bylo zvýšeno zdravotní riziko jak zaměstnanců skládky, tak i ostatních obyvatel žijících v okolí skládky. (úlet prachových částic azbestu do okolí, které při nadýchání mají karcinogenní účinky a mohou tedy vážně poškodit zdraví člověka).

Společnosti byla uložena sankce v celkové výši 450.000 Kč, která byla potvrzena odvolacím orgánem.

Příklady z praxe ČIŽP

- Fotodokumentace k případu PURUM s.r.o., Osečná –Družcov:

Příklady z praxe ČIŽP

- ČIŽP zjistila chybné nakládání s odpadem s obsahem azbestu nejen u provozovatelů na skládce odpadů, ale dosti často řeší i nepovolené nakládání s tímto odpadem ve „volné přírodě“ např. při povolených a nepovolených terénních úpravách.
- 2. Druhý případ nakládání s odpady s obsahem azbestu v rozporu se zákonem byl ČIŽP OI Liberec např. zaznamenán při povolených terénních úpravách, kdy jejich provozovatel (fyzická osoba oprávněná k podnikání) využil při úpravách prováděných v k.ú. Mníšek u Liberce i odpady, které neměl uvedeny a tedy povoleny rozhodnutím Krajského úřadu Libereckého kraje.

Při šetření provedeném za účasti pracovníků místně příslušného krajského a stavebního úřadu byly v tělese terénních úprav zjištěny odpady, které nebyly uvedeny ve schváleném provozním řádu tohoto „zařízení“. Převážně se **jednalo o odpady stavebního charakteru**, mj. zde byly zjištěny i nebezpečné druhy odpadů, a to červená a šedá střešní eternitová krytina s obsahem azbestu, jehož přítomnost byla potvrzena screeningovou analýzou, kterou provedla laboratoř ředitelství ČIŽP (bylo prokázáno, že vzorky obsahovaly vlákna z azbestu – chrysotilu (CAS č. 12001-29-5)).

Podnikateli byla uložena sankce v celkové výši 250.000,- Kč (potvrzeno i odvolacím orgánem).

Příklady z praxe ČIŽP

- Fotodokumentace k případu terénní úpravy v k.ú. Mníšek u Liberce:

Příklady z praxe ČIŽP

3. Příklad nakládání s odpady (mj. i s obsahem azbestu) v nepovoleném zařízení v k.ú. Český Dub (Starý Dub)

V areálu bývalé cihelny nakládala bez příslušného souhlasu k provozu zařízení na volně přístupných pozemcích fyzická osoba podnikající.

Při kontrole v roce 2018 ČIŽP zjistila, že na dotčených pronajatých pozemcích bývalé cihelny jsou skladovány a shromažďovány zejména stavební a demoliční odpady, (jednalo se o odpady staršího data, již prorostlé vegetací, ale i nové návozy), které obsahovaly také odpad eternitových šablon a vlnitého eternitu s obsahem azbestu. Odpady byly zjištěny na ploše hrubým odhadem cca 30 tis. m², v různé mocnosti (stavební a demoliční odpad místy až 2 m). Stavební odpady vč. eternitových rozlámaných šablon byly volně loženy a shromažďovány či skladovány na vodohospodářsky nezabezpečených plochách, bez jakéhokoli zabezpečení před případných únikem či znehodnocením.

Za toto jednání byl podnikající fyzické osoba sankcionována pokutou ve výši 250.000,- Kč.

Proti rozhodnutí o pokutě se FOP odvolala. Odvolací orgán pokutu ČIŽP potvrdil.

Příklady z praxe ČIŽP

- Fotodokumentace k případu nepovoleného nakládání s odpady v k.ú. Český Dub :

Příklady z praxe ČIŽP - závěr.

- Z poznatků ČIŽP vyplývá, že přestože se stavebními odpady nakládají stavební společnosti či oprávněné osoby (např. provozovatelé skládek odpadů), které by měly mít již povědomí o tom, jaké povinnosti musí dodržovat při nakládání s odpady, především s obsahem azbestu, z hlediska ochrany zdraví obyvatel a kvality životního prostředí, přesto jsou pro ně hlavním ukazatelem především finanční zisky a pokud mohou nakládání nějakým způsobem „zlevnit“, potom jdou touto cestou.
- Horší situace je v povědomí fyzických nepodnikajících osob, které si mnohdy „svépomocně“ zajišťují rekonstrukce objektů a částí staveb např. střech. V poslední době právě tyto situace řeší ČIŽP na základě vnějších došlých podnětů. V těchto případech spolupracuje ČIŽP s místně příslušnými stavebními úřady, krajskými hygienickými stanicemi a obcemi.
- Všeobecně lze na základě výsledků z kontrol ČIŽP konstatovat, že i přes mírné zlepšení situace s dodržováním platných předpisů je nezbytné i nadále v kontrolách pokračovat. Bohužel velké zisky z nelegální činnosti v oblasti odpadového hospodářství jsou významným faktem, který „stimuluje“ subjekty k takovéto činnosti tj. k jednání v rozporu s právními předpisy či rozhodnutími správních orgánů, přičemž vždy určitým způsobem ohrožují či poškozují životní prostředí a zdraví lidí. Nelegální jednání některých subjektů navíc představuje nekalou konkurenci v podnikatelském prostředí. Příkladem je právě protiprávní činnost v oblasti nakládání se stavebními a demoličními odpady, jejich ukládáním v místech, kde to není povoleno. Právě časté nelegální jednání v oblasti ukládání stavebních a demoličních odpadů jednoznačně vyplývá z velkého objemu těchto odpadů a tím i úměrně vysokého zisku (případně úspory).

Děkujeme vám za pozornost.

kontakt : ing. Hráská Danuše
e-mail: danuse.hraska@cizp.cz